

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svake subote ◀ Godišnja pretplata 50 din ◀ Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 ◀ Telefon uredništva 30-866 i 26-516, uprave 30-866 ◀ Račun Poštanske štedionice br. 57.686
◀ Oglasi po ceniku ◀ Rukopisi se ne vraćaju ▶

Beograd, 20 novembar 1937

God. VIII ◀ Broj 36

Svečano otvorenje velebnog Sokolskog doma Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja u Sarajevu

Dom je otvoren u prisustvu izaslanika Nj. Vel. Kralja, ministra fizičkog vaspitanja brata dra Vjekoslava Miletića, ministra dra Bogoljuba Kujundžića, bana g. Lukića, delegata bugarskih junaka i Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, velikog broja odličnih predstavnika, Sokolstva i građanstva

Svečanosti koje su priređene prigodom otvorenja novog velebnog Sokolskog doma Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja u Sarajevu započele su dolaskom predstavnika Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije u četvrtak dne 4 o. m., kada su u Sarajevo stigli prvi zamenik starešine Saveza SKJ brat E. Gangl te članovi savezne uprave braća: dr. ing. Kosta Petrović, Staja Stajić, ing. Radule Radulović i puk. brat Dimitrije Pavlović.

U petak dne 5 o. m. stigao je u Sarajevo ministar za fizičko vaspitanje naroda brat dr. Vjekoslav Miletić, koga su dočekali ban g. Predrag Lukić te predstavnici Saveza SKJ i Sokolske župe Sarajevo.

Uveče toga dana stigli su u Sarajevo braća bugarski junaci na čelu sa starešinom Vitoške junačke oblasti bratom Anastasovom.

Toga dana ujedno pristizali su u Sarajevo brojni Sokoli iz bližih i daljih društava i četa.

BAKLJADA U PREDVEČERJE SVEČANOSTI

Uprkos slabom vremenu koje je vladalo toga večera, sakupilo se nekoliko stotina Sokola i Sokolica u odorama pred Sokolskim domom. Tačno u 7 sati ispred doma krenula je bakljada sarajevskim ulicama, koju je mnogobrojno građanstvo srdačno pozdravljalo, oduševljeno kličući Nj. Vel. Kralju, Jugoslaviji i Sokolstvu.

Posle toga u 9 sati prikazan je u bioskopu „Imperijal“ uz veliko učešće gledalaca sokolski ton-film „Oj letni sivi sokole“. Ovoj predstavi prisustvovali su brojni predstavnici vojske, Kr. banske uprave, Opštine, Saveza SKJ i Sokolske župe Sarajevo te sokolsko članstvo i građanstvo.

Pre početka filma prosvetar župe Sarajevo brat Ljubunčić ukratko je izneo značaj Sokolstva u današnjici.

SVEČANO OTVORENJE SOKOLSKOG DOMA

U subotu dne 6 o. m. Sarajevo je osvanulo u svečanom ruhu, iskićeno morem jugoslovenskih zastava.

Svečano otvaranje doma izvršeno je u 11 sati pre podne.

Velika dvorana novog Sokolskog doma bila je dupkom puna, a oko samog doma okupilo se veliko mnoštvo građanstva.

Na ulazu u dom dočekivao je i pozdravljao goste starešina Sokolskog društva Sarajevo-Matica brat Aleksa Starčević.

U ložama i na balkonu u dvorani zauzeli su bili već svoja mesta ministar g. dr. Bogoljub Kujundžić, g. dr. ministra d-ra Miletića, ban g. Predrag Lukić, izaslanik ministra vojske i mornarice puk. g. Jonić, izaslanik ministra finansija direktor g. Vinter, predsednik Vrhovnog suda g. Atanasije I-konić, generalitet na čelu s armijskim generalom g. Ilićem, predsednik Upravnog suda g. Knić, podban g. Mihajlo Krečković, naib g. Fehim Spaho, arhijerejski namesnik g. Vlačić, nadrabini g. dr. Levi, predsednik aškenarske opštine dir. g. Klajn, češkoslovački konzul g. Tihi, švedski g. Nikola Berković, francuski g. Peletije, senator g. dr. Ljubibratić, narodni poslanici gg. Jovo Zagorac, Milan Božić, Radoslav Živković i Sekula Zečević, generalni direktor Šipada g. dr. Ulmanskij, veliki broj opštinskih većnika te predstavnici nacionalnih, kulturnih i humanih ustanova i društava.

U 11 sati u dvoranu stupio je u pratnji starešinstva župe izaslanik Nj. Vel. Kralja komandant pešadije general g. Mihajlo Mihajlović, u kome su času dvoranom zaorili poklici „Živeo Kralj“, dok je glazba završavala državnu himnu a sokolske zastave spustile se u pozdrav.

Za stolom na pozornici, koja je bila vanredno lepo dekorisana, zauzeli su svoja mesta pored izaslanika Nj. Vel. Kralja, ministar za fizičko vaspitanje naroda brat dr. Vjekoslav Miletić, u sokolskoj odori, starešina Sokolskog društva Sarajevo-Matica brat Aleksa Starčević, prvi zamenik starešine Saveza SKJ brat E. Gangl, izaslanik ministra

(Nastavak na str. 2, stupac I)

Strah Austro-Ugarske od zblíženja Srba i Hrvata

Vlasti su naročito budno motrile rad Sokolstva

Donosimo ovaj zanimljivi članak, koji nam je ustupio naš poznati sokolski i kulturni radnik brat Vojislav Bogičević, a koji je ovih dana objavljen i u časopisu „Javnost“.

Austro-Ugarska Monarhija, sačinjena od velikog broja raznih nacija, zasnivala je svoj opstanak na što izrazitijoj njihovoj podvojenosti. To je bio upravo sistem državne politike na koji je ona trošila i ogromna materijalna sredstva.

I sama pomisao o ujedinjenju Jugoslovena smatrana je veleizdajom, jer su austro-ugarski politički krugovi bili potpuno svesni, da to, ako ne bi doprinelo, sigurno bi ubrzalo i raspadanje same „večne“ Monarhije.

Okupacijom Bosne i Hercegovine, odnosno razdvajanjem Srba i Hrvata, mislilo se onemogućiti njihovo ujedinjenje, radi čega je htela Austro-Ugarska da od stanovništva Bosne i Hercegovine stvori u nacionalnom pogledu neodređenu i anemičnu bosansku narodnost.

Mnogobrojni ustanci u Bosni i Hercegovini sa izrazito oslobodilačkim karakterom, a naročito rasna čistota bosansko-hercegovačkog stanovništva, upućivali su hladnokrvnije a. u. političke krugove, a naročito opozicione u Beču i Pešti, da bi Austro-Ugarska mogla da postigne u Bosni obrnut rezultat od onoga što želi. Zato su nemački liberali bili odlučno protivni okupaciji, a kasnije su mađarski opozicioni krugovi i pored svog načelnog stava prema Beču, vodili ogorčenu kampanju za napuštanje Bosne i Hercegovine.

Ta akcija, naročito mađarske opozicije, došla je do vidnog izražaja posle odstupanja Mađara Slavija sa položaja ministra za Bosnu i Hercegovinu. Kad je 1882 god. planuo u Hercegovini ustanak, borba opozicije za napuštanje Bosne i Hercegovine došla je bila na vrhunac. Opozicija je tražila da se ne odobri dalji krediti za pacifikaciju Hercegovine, nego da se Bosna i Hercegovina ili prepuste svojoj sudbini, ili da se na neki način uslovno predaju Srbiji. Tako opozicioni list „Ederteš“ koji je izlazio u Pešti, piše u broju od 15 aprila 1882 g. među ostalim: „Bosna je za nas otrov, od kojega ćemo se ugušiti“. A list „Naplo“ piše istovremeno: „Sve dotle, dok mi držimo okupiranom Bosnu i Hercegovinu, sve dotle je Srbija u zajednici jugoslovenskih aspiracija, a čim se Srbija našom pomoći poveća, ostaje ona izolovana u jugoslovenskim aspiracijama, jer je zadovoljena“. Pa čak i sam grof Andraš, glavni faktor pri donošenju odluke o okupaciji Bosne i Hercegovine, izrazio se u delegaciji oštro protiv aneksije Bosne i Hercegovine, tako da mu je govor zaplenila cenzura.

Austrijski vodeći politički krugovi, umeli su posle umirenja hercegovačkog ustanka, da dadu punu važnost i prednost svojoj politici koju su po proračunom načelu podvajanja nacija i plemenata, rukovodili sa više ili manje sreće.

U našoj neobaveštenoj javnosti vlada i danas mišljenje, da je katolička Austrija bila iskren prijatelj katoličkim slovenskim nacijama koje su bile pod Austro-Ugarskom, pa prema tome i Hrvatima. Ona je stvarno veru iskoristila kao sredstvo da postigne svoj politički cilj, ali kad se radilo o ma kakvom potihvatu, koji je imao nacionalni karakter, bilo srpski ili hrvatski, zauzimale su austro-ugarske vlasti svoje određeno

i određeno stanovište. Pa zar nije jasan dokaz za to i gest austro-ugarskog prestolonaslednika Franje Ferdinanda kad je došao 1914 god. na lido kod Sarajeva i video istaknute i hrvatske zastave, ljutito doviknuo: „Skinite te krpe, ja ovde poznajem samo Bosance, a nikakve Hrvate ili Srbe“.

U poverljivim arhivama austro-ugarskim naći ćete bezbroj dokaza o tome, da su vlasti prekim okom gledale i onemogućavale svaku akciju Hrvata, koja je ikoliko bila bliska ideji jedinstva sa Srbima, radi čega nikako nisu odobravale ni rad Hrvatskog Sokola, stavljajući ga na isto političko merilo kao i Srpski Soko. Navešću ovde za to jedan karakterističan primer.

Srpsko i hrvatsko Sokolstvo pre rata vršilo je zaista jednu sistematsku akciju za zblíženje Srba i Hrvata, a to se pored ostalog videlo i na zajedničkim sletovima. Neposredno pred svetski rat, pregovaralo se o ujedinjenju srpskog, hrvatskog i slovenačkog Sokolstva.

Austro-ugarske vlasti u B. i H. imale su naređenje, da budnim okom prate svaki pokušaj zblíženja Srba i Hrvata i da o tome hitno izveštavaju Zemaljsku vladu u Sarajevu. Vlada je onda prema prilikama preduzimala i sredstva, da to zblíženje u zametku uguši. Evo među mnogima i ovog dokaza. Srpski i hrvatski Sokoli u Bijeljini odlučili su da pred sam atentat na austro-ugarskog prestolonaslednika Franju Ferdinanda prirede u Brčkom zajednički slet kao manifestaciju zblíženja Srba i Hrvata. Tada je bio starešina hrvatskog Sokola u Bijeljini dr. Mate Hanžeković, a starešina srpskog Sokola bio je Vasko Ljubojević. I zbija, oba društva ostvarise svoju zamisao. Zajednički slet u Brčkom uspeo je preko svakog očekivanja i bio zaista veličanstvena manifestacija bratske sloge. Koliku je važnost pridao tome kotarski pretstojnik u Brčkom kao politička vlast, svedokom je izveštaj, kojega je pod br. 208 prez. od 27 aprila 1914 god. poslao izravno Predsedništvu Zemaljske vlade u Sarajevu. Izveštaj nosi naslov: „Približenje Srba sa Hrvatima“ i glasi doslovno:

„1) Na 20 aprila o. g., a to je na drugi dan srpskog Uskrsa, priredila su društva Srpski i Hrvatski Soko iz Bijeljine zajednički slet i zabavu u Brčkom u hotelu „Caru austrijskom“ (srpski hotel)“.

„Oba društva udružena vodio je Velimir Cesarović, vođa Srpskog Sokola u Bijeljini. Društva su brčanski, srpski i hrvatski Sokoli dočekali na najsvečaniji način. Srpskih Sokola izšlo je 40 a hrvatskih 18. Među hrvatskim Sokolima bilo je i Muslimana, izvršujućih članova, ali oni nisu uzeli učešća u dočeku. Srpski i hrvatski Sokoli iz Brčkog, svrstani su zajednički prema veličini, a predvodili su ih oba vođe. Pred njima je bila samo zastava Srpskog Sokola u Brčkom.“

„Na zgradi Hrvatskog doma i srpskog hotela vile su se srpske i hrvatske zastave. Javni čas su posetili Srbi u velikom broju, a Hrvata je bilo manje, ali su bile sve bolje porodice. Prili-

¹⁾ Veljko Česarević koji živi u Tuzli tvrdi, da su u svima prilikama nošene obe zastave, hrvatska i srpska.

Sokolski dom Kralja Aleksandra I u Sarajevu

kom dočeka bijeljinskih Sokola, održao je govor koncipijent advokata d-ra Hadži Ristića, imenom Bogdanović, koji je u govoru izrazio radost, što vidi da su se na koncu Srbi i Hrvati počeli da zbližavaju. Pred samu zabavu, stupali su ulicama brčanski Sokoli, pa su, sretnuši Antuna Komljenovića, Marjana Iliševića i druge rimsko-katoličke trgovce iz Brčkog, pozdravili ih na komandu vođe i odali im počast.

2) „Župniku iz Gorice, Andriji Vincetiću, poklonili su neki brčanski Srbi, trgovci, za njegovu crkvu polijepe i čirake”.

„Iz navedenog je posve jasno, da je u toku akcija za jedinstvom i slogom, i to Srba sa Hrvatima”.

Neposredno posle toga izveštaja, jer su vlasti imale naredenje da izveštaju vladu o toku proslava Zrinjskog i Frankopana, pod istim brojem 30 aprila 1914 god., javlja kotarski pretstojnik u Brčkom vladi:

„Prilikom današnje crkvene svečanosti Zrinjskog i Frankopana u rimsko katoličkoj crkvi, Srbe je zastupala jedna deputacija od 4 lica”.

Može li se tražiti ubedljiviji dokaz o strahovanju bivše moćne Monarhije od sloge i zbliženja Srba i Hrvata, a sloga je oduvek bila i ostaće kao glavni uslov narodne sreće i napretka i biće najbolje jamstvo za očuvanje zajedničkih i dragocenih nacionalnih tekovina.

Vojislav Bogićević

(Nastavak sa str. 1, stupac II.)

prosvete g. Panta Arandelović, predsjednik Opštine g. Edhem Bičakčić, potpredsjednik opštine brat Miloš Ljeskovac, predstavnik bugarskih Junaka brat Anastasov, starešina Sokolske župe Sarajevo brat dr. Vojislav Besarović, zamjenici starešina župe brat dr. Bogdan Vidović i direktor brat Husein Brkić, pročelnik odbora za gradnju doma brat Hadživuković, izaslanik ruskog Sokola brat Konstantin Pokrovski, prvi starešina Sokolskog društva Sarajevo brat dr. Milan Jojkić, članovi savezne uprave braća: dr. ing. Kosta Petrović, ing. Radule Radulović i brat Staja Stajić, načelnica župe sestra Jelena Dopuda, načelnik društva brat Ažman, zamjenik starešine društva Novo Sarajevo i Bistrić.

Tada je ustao i pozdravio izaslanika Nj. Vel. Kralja, sve odlične predstavnike i prisutnu braću i sestre starešina Sokolskog društva Sarajevo-Matica brat Starčević.

Zatim je u ime odbora za gradnju doma uzeo reč njegov predsjednik brat Miloš Ljeskovac, koji je u svome govoru rekao sledeće:

GOVOR BRATA MILOŠA LJESKOVCA

— U svojstvu predsjednika odbora za gradnju ovoga doma meni je čast najsrdačnije pozdraviti prisutne i dati izraza iskrenom radovanju, što je ovaj dom, sa toliko žrtava podizan, evo dovršen i blista u sjaju dogotovljena lepoga dela.

Želja je odbora za gradnju, kojem imadem čast biti predsjednik, da ovaj dom, po dignut u čast uspomene na blaženopočivšega našega Viteškoga Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, bude žarište onih stremljenja, kojih je On bio najuzvišeniji primer i koje nam je Or preporučivao. Neka bude ova, dom, sa jatam svojih Sokolova, rasadište ljubavi prema našoj velikoj i jedinjoj Otadžbini, neka naši Sokoli, s novim poletom, nastave svojim blagoslovenim i plemenitim radom na jačanju i svesti i mišica mladih generacija, neka produže svojim trudom oko podizanja kulturnog nivoa starije braće naše po selima i neka budu primer najširim slojevima našega naroda kako treba raditi za Kralja i Otadžbinu!

Želim našim Sokolima pun uspeh u radu i molim izaslanika Njeg. Veličanstva Kralja, da izvoli ovaj dom/proglasiti otvorenim.

IZASLANIK NJ. VEL. KRALJA OTVARA DOM

Nakon toga ustao je izaslanik Nj. Vel. Kralja Petra II, general g. Mihailo Mihajlović, koji je proglasio dom otvorenim ovim rečima:

— U ime Njegovog Veličanstva Kralja Petra II i Njegovog Kraljevskog Visočanstva Kneza Namesnika Pavla i Kraljevskih Namesnika proglašujem ovaj Sokolski dom otvorenim.

Bratu starešini predajem zavesu, dar Nj. Vel. Kralja Petra II. —

U tome času celom dvoranom prolomilo se burno dugotrajno oduševljeno klicanje Nj. Vel. Kralju, Kraljevskom Domu, Jugoslaviji i Sokolstvu.

Zatim je uzeo reč starešina Sokolskog društva Sarajevo-Matica brat Aleksa Starčević, koji je održao sledeći govor:

GOVOR BRATA ALEKSE STARČEVIĆA

— Gospodine izaslanice Njegovog Veličanstva Kralja!

Primam ovaj impozantni spomen-dom kao večitu uspomenu na blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Ujedno primam i zavesu, dragoceni dar Uzišenog starešine Njegova Veličanstva mla doga Kralja, kao znak sinovske ljubavi i pijeteta, prema blaženopočivšem Roditelju i kao znak Kraljevske pažnje prema Sokolu, uveravajući, da će Sokolsko društvo znati čuvati i s ponosom se dičiti ovim dragoceninom tekovinama, jer će iz ovog divnog doma visoko se uzdizati plamen nacionalne svesti i biti žarište fizičkog, duhovnog i nacionalnog vaspitanja našeg naroda a sve za slavu Boga, za spomen blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, za sreću Njegova Veličanstva Kralja Petra II i za veličinu i sjaj Velike Jugoslavije.

Gospodo, gospode, braćo i sestre!

Ovakav spomenik najviše odgovara načinu života i rada Viteškog Kralja, koji je ceo svoj narod bezgranično voleo a naročito nas Sokole, ukazujući nam u bezbroj prilika svoju kraljevsku pažnju i ljubav, posećujući sokolske priredbe od velikih pokrajinskih sletova do najmanjeg javnog časa neke od najmanjih seoskih sokolskih četa, pružajući nam uvek izdašnu svoju pomoć i darujući mnogobrojne sokolske stavbe, radi čega Sokoli i danas, nakon pune tri godine od Njegove tragične smrti, stoje pod teškim dojmom Njegovog gubitka, noseći i danas u dubini duše neizmernu bol za izgubljenim svojim Kraljem Zaštitnikom i Uzdanicom.

Podižući ovaj dostojan spomen-dom odužili smo se Velikom Kralju samo nekoliko, a tek onda ako budemo svoj rad i život saobrazili životu i radu Velikog Kralja i ako u ovome svetome hramu budemo vaspitavali nove generacije, koje će umeti i meći ispuniti poznati Kraljev amant, odužićemo se potpuno Velikom Kralju.

Gospodo i gospode, braćo i sestre!

Današnji dan značajan je za grad Sarajevo još i radi toga, što je na današnji dan pre 19 godina ušla u Sarajevo pobedonosna oslobodilačka srpska vojska, koju je patriotsko Sarajevo sa zanosnim oduševljenjem dočekalo zasipanjem cveća i radnim klicanjem. Radi toga je današnja naša svečanost još veća, još značajnija.

Otvoravanje ovog divnog Sokolskog spomen-doma sarajevsko Sokolsko društvo iščekivalo je sa silnim nestrpljenjem i čežnjom, jer već dugi niz godina žudi za svojim domom.

Odmah iza oslobođenja ujedinili su se bivši Hrvatski i bivši Srpski Sokoli u jedno društvo, ali ni jedno ni drugo društvo nije imalo svoga doma, radi čega ni ujedinjeno društvo nije moglo da razvije svoj sokolski rad do one mere, kako bi to moglo da je imalo svoj dom.

Da bi došlo do svoga doma sokolsko društvo je odlučilo, da povede akciju sabiranja dobrovoljnih priloga za gradnju doma. Osnovan je fond za gradnju doma,

otpočelo sabiranje priloga. Izrađeni su i razaslati blokovi za sakupljanje priloga a uz to je osnovana liga hiljade. Na taj način sakupljena je prilična svota, ali još daleko neznatna za pristupanje gradnji. Od 1923 do 1934 fond je porastao na svotu od 750.000.— dinara s kojom se svotom moglo pristupiti gradnji skromnijeg sokolskog doma. Odbor za gradnju doma preduzeo je već bio potrebne korake za izradu plana, ali tragičnom smrti Viteškog Kralja izmenio se iz osnova plan za gradnju doma.

Odmah iza tragičnog gubitka herojskog Kralja ondašnje gradsko veće kao predstavnik patriotskog Sarajeva odlučilo je, da se Sarajevo na vidan način oduži seni mučeničkom Kralju i zaključilo, da Mu se po digne dostojan spomenik u vidu Sokolskog doma, koji će nositi naziv: Sokolski dom Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. U tu svrhu gradsko veće je odobrilo 2.000.000.— dinara. Istu toliku svotu odobrila je i Kraljevska banska uprava i time je omogućeno podizanje dostojnog impozantnog spomenika Kralju Ujedinitelju. Obrazovan je zajednički širi građevni odbor od predstavnika Kraljevske banske uprave, Gradske opštine i Sokolskog društva. Na 9 oktobra 1935 g. izvršeno je na svečan način polaganje kamena temeljca za spomen-dom. Sa radovima izgradnje spomen-doma otpočeto je u avgustu 1936. Od toga vremena do danas radovi podizanja doma izvođeni su intenzivno i evo sa Božijom pomoći privedeni su kraju.

Danas nakon dovršenja i otvorenja ovog divne građevine smatram za ugodnu dužnost da ispred Sokolskog društva i ispred patriotskog Sarajeva i ovom prilikom izrazim najtopliju blagodarnost Kraljevskoj banskoj upravi i Gradskoj opštini, što sa svojom izdašnom pomoći omogućili da se izgradi ovako impozantan, dostojan i trajan spomenik herojskom Kralju i to baš u vidu Sokolskog doma u kome će se Sokoli i njihovi naraštaji napajati sokolskim i patriotskim idejama i okupljajući pod sokolsku zastavu sve najbolje snage našega naroda biti trajno čuvari narodnog jedinstva i jedinstvene države — zavetne misli Viteškog Kralja. Ujedno smatram za dužnost da se ovom prilikom najsrdačnije za hvalim i svima onima ustanovama i svima pojedincima koji na ma koji način doprineše izgradnji i uređenju ovoga divnog spomen-doma.

Molim gospodu i gospode, braću i sestre, da povodom otvaranja ovoga spomen doma posvećenog uspomeni blaženopočivšeg Viteškog Kralja uputimo naše misli svetom hramu na Oplencu i da se šutnjom od jedne minute poklonimo seni besmrtnog Kralja.

Neka je slava Viteškom Kralju Aleksandru I Ujedinitelju!

Ujedno vas molim da sa ovoga mesta u najdubljoj odanosti i vernosti uputimo naše najsrdačnije pozdrave našoj uzdanici Njegovom Veličanstvu mladome Kralju i da svi kliknemo:

Da živi Nj. V. Kralj Petar II!

Da živi Nj. V. Kraljica Marija!

Da živi ceo slavom ovenčani Dom Karadorđevića! —

Nakon toga ustao je ministar za fizičko vaspitanje naroda brat dr. Vjekoslav Miletić, koji je oduševljeno pozdravljen od cele dvorane, održao sledeći govor:

Izaslanik Nj. Vel. Kralja general g. Mihajlović, ministar za fizičko vaspitanje brat dr. Miletić, ministar g. dr. Kujundžić, ban g. Lukić i predstavnici Sokolstva i bugarskih Junaka na otvorenju Sokolskog doma u Sarajevu.

GOVOR MINISTRA BRATA DR. MILETIĆA — Draga braćo i sestre!

Neobično sam radostan što mogu prisustvovati ovoj značajnoj svečanosti na ovom istorijskom tlu u srcu Bosne, u vašem, a neka mi bude dozvoljeno da kažem; i našem divnom Sarajevu.

Bosna ponosna, kako to divno zvuči. Bosanci su ponosni, da, oni su ponosni ne samo na prirodne lepote i bogatstvo rodnog kraja, na svoju prošlost, nego i zato što ponos znači: sve za obraz, a obraz ni zašto, a kada tome nadodate onu našu narodnu „Brat je mio, koje vere bio” i naš sokolski „Zdravo, brate”, tada je Sokolstvo Bosne postiglo svoj cilj. U našem bližnjem gledamo samo brata, a brata treba voleti sa njegovim vrlinama i sa njegovim manama.

Ovde baš u istorijskom Sarajevu Sokolstvo treba da prednjači u ljubavi i snošljivosti prema svakome bez razlike vere i plemenske pripadnosti. Zato neka je daleko od Sokolstva sve ono što bi ma i za čas moglo pomutiti bratsku slogu, ljubav i snošljivost.

Draga braćo i sestre, Kraljevska vlada, koju imam čast zasutpati na ovoj velebnoj svečanosti, sa naročitim simpatijama prati vaš požrtvovni rad. Svaki novi sokolski dom neka bude žarište kulture i prosvete, bratske ljubavi i snošljivosti, neka bude tvrdavom istinskog pravog i nesebičnog patriotizma. Sokolstvo neka služi predano svojoj ideologiji u odgajanju omladine i generacija za sve što je plemenito, pravedno i pošteno. Ono treba da uveri naraštaje, da su za naše oslobođenje i ujedinjenje milioni naših najboljih sinova dali svoj život, da je najbolji među najboljima naš neumrljivi Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj doprineo na oltar domovine najveću žrtvu.

Sokolstvo neka bude uvek spremno da podnese i najveće žrtve za našeg uzvišenog starešinu, našeg Mladog Kralja Petra II, za izvišeni Dom Karadorđevića, za našu lepu moćnu, veliku i nedeljivu Jugoslaviju! Zdravo! —

Konac govora ministra brata d-ra Miletića izazvao je dugotrajne oduševljene ovacije Nj. Vel. Kralju, Jugoslaviji i Sokolstvu.

POZDRAV IZASLANIKA MINISTRA PROSVETE G. ARANDELOVIĆA

Tada je pozdravio ovo veliko sokolsko slavlje izaslanik ministra prosvete, načelnik Kr. banske uprave g. Panto Arandelović, koji je u svom govoru podvukao važnost saradnje prosvete i Sokolstva.

— Prosveta i Sokolstvo — rekao je između ostalog g. Arandelović — idu zajedno. I zato će predstavnici prosvete i Sokolstva u ovom veličanstvenom domu crpiti inspiracije za buduću rad. Jer kako su za širenje prosvete potrebne škole, tako su za uspeh Sokolstva potrebni sokolski domovi. —

Zatim je uzeo reč predsjednik sarajevske Opštine g. Bičakčić, koji je u svome govoru rekao sledeće:

GOVOR G. BIČAKČIĆA

— Svečani zborni, Meni je neobično milo što mi je pala u deo čast da u ime opštine grada Sarajeva uzmem reč povodom današnjeg, koliko svečanog, toliko značajnog čina našeg Sokolstva

Danas su se širom otvorila vrata ovog lepog Sokolskog doma, koji će u budućnosti, iz godine u godinu, primati u svoje okrilje sve nove i nove Sokole, a naročito mladi naraštaj, uzdanicu sokolsku i cele nacije. U ovom veličanstvenom domu, dostojnom snažnog duha sokolskog, sastajanje se, poput ovog današnjeg svečanog skupa, podjednako Sokoli svih društvenih slojeva našega grada a i cele Jugoslavije: i seoski svet i varošani, i fizički radnici i intelektualna elita, bez socijalnih razlika, braća svih triju vera jedinstvenog jugoslovenskog naroda.

Opština grada Sarajeva, u tri veća, srdačno je pomogla akciju gradnje Sokolskog doma i doprinela svoj obol koji je — ovo nije potrebno prešuteti — za ekonomsko prilike grada vrlo znatan, da bi ovaj stožer sokolske misli, ovaj nacionalni dom, bio što lepši i što ugledniji. I sazidana je evo palata, u zajedničkom naporu, doprinosom države, samoupravnih i drugih ustanova i trudom mnogih i mnogih pojedinaca — i starih prekaljenih sokolskih radnika i mladih poletnih Sokolova. Okončano

je, neka je hvala Bogu, delo u koje su inicijatori i saradnici uložili mnogo truda, ne tražeći ni koristi ni časti slave.

Ovaj dom, noseći ime Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, ujedno je i znak dubokog pijeteta prema Velikom Kralju koji je, misleći na budućnost države i nacije, sokolskom pokretu koji se stavio potpuno u službu našoj nacionalnoj ideji, uvek odavao i svoje Kraljevsko priznanje i svoje moćno pokroviteljstvo — ceneći naročito sokolski rad među omladinom koju treba odgojiti zdravu, snažnu, plemenitu i disciplinovanu.

Gospodo i braćo,

Svi mi Sarajlije želimo da ovaj sarajevski Sokolski dom, ovaj vidan spomenik sokolskoj ideji, koja je pre više nego tri deset godina u Sarajevu zasadena, da bude neugasivo žarište rodoljublja, krov pod kojim ćemo svi, jednakom slobodnom voljom, saradivati na razvijanju sokolske misli i na ostvarenju sokolskih ciljeva.

Neka iz vog doma, na koji Sarajevu može i treba da bude ponosno, izilaze junaci uma i srca, koji će živeti, raditi i, ako treba, žrtvovati se za dobro Kralja i Otadžbine. U toj veri ja kličem. Zdravo! —

U ime bugarskih Junaka čestitao je zatim svečanost starešina Vitoške junačke oblasti brat Anastasov, a u ime ruskog Sokola brat Pokrovski, koji je tom prilikom predao u ime ruskih Sokola u Sarajevu Sokolskom društvu Sarajevo-Matica lep spomen-pehar.

Nakon toga ustao je starešina Sokolske župe Sarajevo brat dr. Vojislav Besarović, koji je održao sledeći govor:

GOVOR BRATA DR. BESAROVIĆA

— Današnji dan je dan najveće radošti za sarajevsku Sokolsku župu, jer se danas ostvaruje davnašnja potreba i želja sarajevskih Sokola, da dobiju svoj vlastiti Sokolski dom. Blagodareći i u ime uprave Župe Kraljevskog banskog upravi Drinske banovine i Opštini grad Sarajeva na velikoj pažnji ukazanoj našim sarajevskim Sokolima, smatram našu svoju svetu sokolsku dužnost da i na ovom mestu izrazim naše najdublje poštovanje i najiskrenije priznanje onim, koji su pre 35 godina simbolički udarili prvi kamen temeljac svom domu, kad su u Sarajevu osnovali Hrvatski Soko, a nekoliko godina kasnije Srpski Soko.

Da mogemo pravilno prosuditi značaj njihovog delovanja, potrebno je da se u mislima prenesemo u ono doba, kada su ta društva osnivana. Bilo je to u doba kada smo bili pod tudinom, koji je držeći se svog osnovnog načela: „Razdeli pa vladaj“, umetnim načinom stvarao jaz između jednokrvne braće i na svakom koraku sijao među njima razdor. U to doba kada je naš neprijatelj raspirivao versku mržnju, naši Sokoli ispovedaju onu osnovnu narodnu misao „Brat je mio koje vere bio“ i propovedajući velika sokolska načela bratstva, jednakosti i slobode utiru staze zajedničkom radu jednokrvne braće.

Naša prva sokolska društva su osnovana u doba najernje reakcije, kada nismo imali ni osnovnih građanskih prava, te su Sokoli bili među prvim nosiocima slobodarske misli, koji su i na svojim zastavama ispisali borbu za oslobođenje. Vrlo su važne uloge, koje su već tada sarajevski Sokoli igrali u tadašnjim sokolskim organizacijama. Hrvatski Soko u Sarajevu bio je među prvim društvima u Hrvatskoj sokolskoj župi Tvrtkovoju, a Srpski Soko u Sarajevu se s pravom smatra tvorcom Srpske sokolske župe Bos. Hercegovacke, u kojoj sarajevski Sokoli najaktivnije saraduju i svojim neumornim radom doprinose, da već 1911 god. ta župa broji 40 sokolskih društava, 40 žarišta nacionalne misli, u kojima se spremaju Sokoli za svoje velike sokolske zadatke, koje su za vreme rata tako dostojno vršili, boreći se kao dobrovoljci u redovima herojske srpske vojske. U cilju da se muslimanska omladina oduševi za sokolski rad, nacionalno svesni muslimanski javni radnici osnivaju i u Sarajevu kao i na drugim mestima Muslimansko sokolsko društvo, čiji članovi održavaju najintimniju vezu s ostalim Sokolima, vaspitavaju se u nacionalnom duhu i spremaju za borbu protiv tudina.

Državne vlasti su s podozrenjem gledale na rad Sokola i na svakom koraku im činile smetnje. To njihovo nerazpoloženje došlo je naročito do izražaja za vreme balkanskog rata. Za vreme skadarske krize tadašnji vlastodržac Bosne donosi 5 maja 1913. god. iznimne mere, kojima se stavljaju izvan zakona sve srpske organizacije, kojima se raspuštaju sva srpska Sokolska društva u Bosni i Hercegovini. Austrijske vlasti su se nadale, da će jednim potezom pera za navede uništiti rad srpskih Sokola, ali su se grdno prevarele. Srpski Sokoli iako su im društva formalno raspuštena, nastavljaju svoje delovanje ne samo u ideološkom pravcu, nego zahvaljujući bratskom pozivu Hrvatskih Sokola, oni vežbaju s njima zajedno u prostorijama Hrvatskog Sokola, gde se razleže sokolska koračnica i braća spremaju za velike dane, koji nastaju na Vidovdan 1914. Eto, to je prvi period rada sarajevskih Sokola.

Drugi period obuhvata vreme od Vidovdana 1914 do 6 novembra 1918. To je doba patnji i samopregora celog našeg naroda, to je doba pregaranja nacionalnih radnika u Sarajevu, to je doba proganjanja sarajevskih Sokola, Oni su među prvima uzeti u taoce. Kao nosioci sokolske misli u B. i H. oni su optuženi radi veleizdaje, jer su — kako veli državni tužilac — propovedali jedinstvo naroda i spremali svoje članove da rade na otepljenju Bosne od Austro Ugarske Monarhije i u njima budili težnju, da u zajednici sa srpskom vojskom ostvare političko ujedinjenje Bosne sa Kraljevinom Srbijom. Osuđeni na dugogodišnju robiju, sarajevski Sokoli su stojećim mirom podnosili sve muku i patnje verujući nepokolebivo u ostvarenje sokolske zavetne misli. Mnogi sarajevski Sokoli su se u početku rata kao dobrovoljci borili za ostvarenje naših nacionalnih ideala i s najvećim zanosom očekivali onaj sretni čas kad će sa srpskom vojskom doći u svoje Sarajevo. Iza četiri godine bola i tuge došao je taj davno očekivani dan, došao je 6 novembar 1918, dan ulaska oslobodilačke srpske vojske u Sarajevo. To je bio dan koji je s najvećim oduševljenjem dočekalo sve Sarajevo. To je bio dan neobične sreće za sarajevske Sokole, kada je predstavnik sarajevskih Sokola imao tu retku čast da bude zvanični tumač najveće radosti sviju Sarajlija, da u do tada neoslobođenom Sarajevu mogu da pozdrave herojsku srpsku vojsku. Dirljiv je to bio čas, koji će nam uvek ostati u najsvežijoj uspomeni. Sarajevski Sokoli iz četiri godine najtežeg života po internacijama i zatvorima sastaju se sa svojom braćom sarajevskim Sokolima, koji su kao srpski oficiri ponosno stigli u svoje Sarajevo. U bratskom zagrljaju pre svega odaše poštu svojim drugovima, koji za vreme rata po tamnicama i bojištima položili svoje živote na oltar otadžbine. Stisnuvši jedan drugom junačku sokolsku desnicu s ponosom i najvećom radošću konstatovaše, da su sarajevski Sokoli u ono veliko doba potpuno vršili svoju sokolsku dužnost. Eto, to je drugi period rada sarajevskih Sokola, kojim su ispisane najsvećije stranice naše sokolske istorije.

Iza toga nastaje treći period rada sarajevskih Sokola u oslobođenoj i ujedinjenoj otadžbini.

Srpski i Hrvatski Sokoli u Sarajevu već u februaru 1919 donose zaključak, da napuste plemenska imena, da se spoje u jedno društvo u Jugoslovenski Soko. U toj novoj formaciji sarajevski Soko nastavlja svoju veliku sokolsku zadaću. Već po svom položaju u sedištu župe sarajevski Sokoli najaktivnije učestvuju u svima župskim priredbama, na svim sletovima, a naročito je važna njihova uloga prilikom pokrajinskih sletova u Sarajevu 1924 i 1934, kada je proslavljena dvadesetpetogodišnjica rada sarajevske Sokolske župe, kojoj je sarajevski Soko od prvog početka bio najaktivniji saradnik.

Današnji dan, draga braćo i sestre, ima da bude nov i značajan datum u radu sarajevskih Sokola. Danas ima da započne nova faza sokolskog rada, obeležena novim poletom, radom u svom vlastitom domu. Ovaj dom po svojim dimenzijama i po savršenstvu tehnike prevazilazi sve naše nekadašnje snove i nade. Na nama je, draga braćo i sestre, da u ovu veličanstvenu zgradu unesemo svu toplinu svoje sokolske duše i da od ovog doma stvorimo nacionalni hram u kom će se vaspitavati pokolenja, da budu nosioci državnog i narodnog jedinstva i da budu uvek spremni za službu Kralju i Otadžbini.

Nova svečana odora članica

Na nama svima je, draga braćo, od najstarijeg pa do najmlađeg, da sve svoje sile uložimo, da ovaj naš dom potpuno odgovori svojoj svrsi i svojoj nameni. Mi stariji, koji smo imali tu čast da sokolujemo u doba kada je sokolovati značilo biti spreman na najveće žrtve, mi smo pozvani da danas u oslobođenoj otadžbini u svom domu uložimo svu svoju još preostalu energiju, da spremamo mlada pokolenja, da mogu da dostojno prime svetu sokolsku zastavu i da je visoko nose upravo danas, kada je naš sokolski rad na vršenju nacionalnog, socijalnog i ekonomskog preporoda naše nacije najpotrebniji. A vaša je dužnost, draga naša mlada braćo i sestre, da se uvek rukovođeni velikim sokolskim načelima: bratstva, jednakosti i slobode — sistematskim i neumornim radom spremate da primite i visoko nosite našu svetu sokolsku zastavu. Mi smo, braća i sestre, izabrali 6 novembar za svečano otvorenje našeg doma, da nam taj dan uvek služi kao simbol zahvalnosti, koju naš narod iz dubine duše duguje nepobedivoj srpskoj vojsci na svim onim besprimernim žrtvama i podvizima, koje je podnela za ostvarenje naših narodnih ideala. Ovaj dan neka bude istorijski dan za sva pokolenja. Nama je, draga braćo, ukazana retka čast, da naš dom nosi naslov Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Na nama je, draga braćo i sestre, da svojim bratskim sokolskim radom dokažemo, da ćemo biti dostojni čuvari ove svetle zadužbine i da nikada ne zaboravimo, da nam je prva i najsvetlija dužnost, da u našim srcima i u srcima svih naših potomaka u dubini naše duše gori večan oganj zahvalnosti prema Velikom Kralju Petru I Oslobođiocu i Njegovom dostojnom sinu Viteškom Kralju Aleksandru I Ujedinitelju. **Slava Im!**

Draga braćo i sestre, naša je sveta dužnost da vaspitavamo mlada pokolenja u veri, da naš narod koliko god preživljavao teške dane čeka sigurna budućnost, samo ako svaki od nas bude potpuno vršio svoju dužnost, ako bude svesan, da smo samo zahvaljujući neizmernom rodoljublju i požrtvovanju naših najboljih sinova, postigli ostvarenje svojih ideala. Na nama je da podemo njihovim svetlim primerom, da ne robujemo svojim ličnim interesima, nego da nesebično, predano i neumorno služimo dobru svoga naroda, dobru čovečanstva. Naša je sveta sokolska dužnost, da budemo uvek prožeti najiskrenijom bratskom ljubavlju prema svakom svome bratu i da stvaramo povoljnije uslove za život svoj onoj braći, koja su u teškom materijalnom položaju, a naročito da nastojimo, da putem sokolskih četa izvršimo potpuni preporod našeg sela.

U ovom krasnom hramu nacionalne kulture, na ovom trnovitom sokolskom polju, treba da se nađemo na okupu svi sarajevski Sokoli, svi prožeti samo jedinom, da sarajevsko Sokolstvo dostojno

svetlih tradicija vrši onu veliku nacionalnu i kulturnu misiju, koju nam je neumrla Kralj Aleksandar I Ujedinitelj ostavio u amanet, da budemo čuvari ostavio u amanet, da budemo čuvari naše mile otadžbine Kraljevine Jugoslavije.

S tom željom i u dubokom uverenju, da ćemo mi sarajevski Sokoli potpuno opravdati ove nade koje se s pravom u nas polažu, ja vam, draga braćo, od srca čestitam današnju svečanost i iskreno vas i bratski pozdravljam sa sokolski Zdravo!

Govor starešine brata dra Besarovića bio je na koncu popraćen burnim, i oduševljenim odobravanjem i poklicima.

Nato je, burno i oduševljeno pozdravljen, održao sledeći govor I zamenik starešine Saveza SKJ brat Gangl:

GOVOR BRATA GANGLA

— Braćo i sestre!

Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije poslao je nas petoricu braće u Sarajevo, da prisustvujemo današnjoj svečanosti i da se razveselimo s vama, kada otvarate ovaj svoj krasni Sokolski dom, da ga predate njegovoj zadaći.

Donosim vam za ovo slavlje iskrene i bratske pozdrave. Ovi su pozdravi upućeni svima vama, sestre i braćo, upućeni su isto tako u srdačnoj meri svemu ovom čestitom, poštovanom i odličnom društvu, koje se sakupilo oko nas, kao i našoj prisutnoj dragoj braći i sestrama bugarskim Junacima i Junakinjama.

Čini mi se, da su se danas sva naša sokolska srca stopila i spojila u zlatnu čašu, koja je do svog vrha ispunjena sokolskim oduševljenjem, jugoslovenskom nacionalnom svešću, državljanskim vrlinama i slovenskom uzajamnom mišlju. U ovu zlatnu čašu, iskovanu i salivenu iz sokolskih srdaca, i Mlada je Bosna urezala svoj znak i simbol, koji se blešti kao rubin, koji su istisnuli iz čovečje krvi trpljenje, mučeništvo, borba i umiranje na stotine i tisuće naše braće i sestara. Sve što je lepa i velika rođeno je u mukama, u okovima, u tamnicama i grobovima. Zbog toga mi jugoslovenski Sokoli sve ovo lepo i veliko čuvamo i branimo, i to punim pravom i punom svešću, da je naše sve ono što je lepo i veliko, i da ovu svu lepotu i veličinu čuvamo, da nam je nikada i niko ne ugrabi i ne sruši. Ovo je potrebno da istaknemo baš u Sarajevu, u gradu, gde su nekada lepršale perjanice crnožutih generala.

I danas neka svaki od nas ispije iz ove čaše oživljavajući napitak njene ideje, moralne i simbolične sadržine, da bi zatim postali i u krvi i u duši čišći od rubina, da bi i u krvi i u duši postali vredniji od zlatne kovine. Jer čemu Sokolstvu ovako veličanstven dom, kad ne bi u nj dolazili s plemenitim ciljevima, i s čvrstom sokolskom voljom, da se u tom domu uzdržava tradicija starih sokolskih boraca i mučenika, koja mora da iz mladog pokolenja stvori časno, zdravo i pošteno, stvaralačko i

borbeno pokolenje, koje će biti sposobno da shvata borbu i žrtve prošlosti i koje će znati odlično nastaviti delo svojih pretasnika, podižući još veličanstveniji i dragoceniji krov nad našim zajedničkim i jedinstvenim sokolskim domom — nad našom velikom i krasnom domovinom Jugoslavijom!

Da! Pogledajmo ispod ovoga krova na sve strane, da vidimo što se događa izvan naše sokolske zajednice! Zar se možda ne bacaju pred krila poleta nekompromisne ideje slovenskog sokolskog bratstva žalosni ostaci duševnog ropstva, želeći da se naš jugoslovenski narod ponovno rasepa na troje i da sam utone u svojoj sitnosti i oslabljenosti, da kao plen padne u pandže ptica grabljivica iz tuđih gnezda, da ponovno postane čovek čoveku vuk, i da Jugosloven ne bude više Jugoslovenu brat i sestra u borbi i naporu, u radosti i trpljenju, u životu i smrti? Ne, to ne sme da bude!

Zlatna čaša, iz koje sada pijemo napitak pomlađenog života i koju krasni rubin čovečje krvi, obavijena je i ukrašena simbolom i znakom našeg htenja i naše slavne istorije. Na toj čaši vidim ispletenu trnovu krunu Njegovu, kojim se imenom ponosi taj dom. Vidim kako se diže oštrica mača, koja će čuvati Aleksandrovu Jugoslaviju! Neću u sebi zatamiti velike reči, da ne bi bilo nikakve laži, nikakve prevare, nikakve zabune i nikakve dvosmislenosti među nama: Aleksandrovu Jugoslaviju čuvaju i čuvaće je Aleksandrovi Sokoli!

Naš veliki učitelj Tirš dao nam je tu odvažnost da ovo kažemo, on nam je dao i nešto više: kao vojskovođa pokazuje nam on svojim silnim duhom put u širinu Slovenstva, da budemo tamo u toj ogromnosti slovenskog sveta, mi jugoslovenski Aleksandrovi Sokoli jednaki među jednakima, prvi među prvima na radu za čast našeg imena, za slavu naše domovine, za moć i sreću našeg Mladog Kralja! Vidimo dakle, da ne možemo, da ne smemo i da nećemo natrag i nizbrdo, već da hoćemo i moramo samo napred i na gore!

I ovo je potrebno naglasiti posebice u Sarajevu, jer je ovde nikla misao o sokolskoj Petrovoj petoletnici, koja nas upravo sada obuhvata sa svom težinom naših vlastitih odgovornosti, koja nam daje nove pobude za nova junačka dela i nova stvaranja, da u našem zajedničkom domu postane sve lepše i veće nego što je danas. S ovim izvršenjem dobrovoljno preuzetih uvećanih sokolskih dužnosti u našoj domovini rastu u širinu i visinu ideali slovenskog sokolskog bratstva, koji nam već danas otkrivaju nove vidike u veliki slovenski svet i koji nam otvaraju poglede u nove dubine tajanstvenog kovanja, oblikovanja i usavršavanja u silnom zahvatu svežih snaga sokolskog radosnog života.

Ali Sarajevo nas uči i još nešto. Danas je, srećnim slučajem, s ovom sokolskom svečanošću spojen i spomen-dan, kada je pred devetnaest godina ušla u ovaj grad srpska vojska. Pomozi, Bog, junaci! Svi ste tada bili okićeni cvećem slave, koje je — kao i kosovski božuri — procvalo i dobilo svoj miris na krvavim ratištima. A kosovska devojka — bila je tog trenutka od radosti ushićena i preko svih boli u zanosu i pesmi uznesena narodna duša, koja je na svako izbrazdano i izmučeno vojnikovo lice utisnula svoj vrući celov: tvoja sam, a ti si sin mojih suza i mog veselja! A istorija, taj istinski, ozbiljni, neumoljivi sudac, uklesala je u kamen i med neizbrisivu istinu: Snaga morala, viteštva, junaštva, istine i pravde zdrobila je i uništila brutalnu silu krivice, prevara, zloba i tiranstva! A ta će je snaga zdrobiti i uništiti uvek i svagda.

I sada, u ovom svečanom trenutku, svi duboko osećamo, kako ova narodna duša provejava svim prostorima ovog Sokolskog doma. Ona trepti u njegovom svetlom imenu, ona nam donosi svu lepotu našeg sokolskog sela, ona spaja daljnju istoriju s današnjim danom i ona otvara visoku i široku kapiju našem narodu u budućnost. Ova narodna duša prožima naše misli i naš rad, ona je bivstvo i srž svega što živi u našem unutrašnjem svetu. Ona će nam roditi, kada dođe vreme, novu kosovsku devojku, i ona će pozdravljati i celovima obasipati nove borbe, nove mučenike, nove vojskovođe i nove pobednike. I

do dna srca ispunjava me svest, da je zlatna čaša današnjeg slavlja izrađena u njoj i da je sva sadržina te čaše, njen simbol i njen znak obuhvaćena i rođena u njoj — u toj jugoslovenskoj sokolskoj narodnoj duši.

I stoga u ovom svečanom času izražavam zahvalnost i priznanje svima onima koji su pridoneli svoj dužni deo, da nam na ovom mestu nikne ovaj Sokolski dom i pozdravljam sve našim iskrenim sokolskim pozdravom: **Zdravo!**

Govor brata Gangla bio je više puta prekidano oduševljenim odobravanjem i na koncu popraćen dugotrajnim burnim poklicima i pljeskom.

Svečanost otvaranja Sokolskog doma zaključena je čitanjem brojnih brzopisanih i pismenih čestitaka, koje je pročitao pročelnik odbora za gradnju doma brat Hadživuković, među kojima su bile čestitke: predsednika kraljevske vlad-e, g. dra Milana Stojadinovića, predsednika Narodne skupštine g. Stevana Čirića, ministra saobraćaja g. dra Mehmeda Spahe, ministra u penz. g. dra Tugomira Alaupovića, pomoćnika ministra prosvete g. Đoke Kovačevića i druge.

Svečana sokolska akademija

Toga dana naveče Sokolsko društvo Sarajevo-Matica priredilo je u dupkom punoj dvorani novog Sokolskog doma svečanu akademiju.

Akademiji su prisustvovali ministar za fizičko vaspitanje naroda brat dr. Vjekoslav Miletić sa gospodom, podban g. Krečković, komandant II armijske oblasti general g. Ilić sa gospodom, potpredsednik sarajevske opštine brat Ljeskovac, načelnici Kr. banske uprave, direktor Gradske štedionice g. dr. Davidović, predstavnici Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije na čelu sa zamnikom starešine bratom Ganglom, uprava Sokolske župe Sarajevo na čelu sa starešinom župe bratom drom Besarovićem, predstavnici sarajevskih i drugih sokolskih društava, predstavnici nacionalnih, kulturnih i humanih udruženja i ustanova, veliki broj Sokola i Sokolica te građanstva.

Prva tačka programa bila je simbolična slika „Naš zavet“. Pred bismom Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, pored koje je bila jugoslovenska zastava, stajala je sokolska počasna straža sa isukanim sabljama, a članovi sokolskih četa polagali su pred bistu klase, dok su sokolska deca i naraštaj simbolički prikazali podizanje Sokolskog doma. Zatim je Sokolićica Ljerka Aleksić deklamovala pesmu „Jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca“ od Alekse San-tića. Nato su muška deca izvela igru „Zečici“. Sledila je opet deklamacija Sokolićice Nade Konstantinović „Moji drugovi“, a zatim je veoma lepo izveden menuet ženske dece. Daljnja tačka bila je vežba, koju su 1911 godine srpski Sokoli iz Srbije, Bosne i Hercegovine zajednički vežbali pod srpskom zastavom na sletu hrvatskog Sokola u Zagrebu. U ovoj tački nastupili su naši sokolski veterani braća: Aleksa Starčević, dr. Bogdan Vidović, dr. Vojislav Besarović, dr. Milan Jojkić, Dušan Zambal, dr. Hajdarević, Dušan Starčević i Petronije Stanojević. Posle toga je predstavnik bugarskih Junaka brat Vasiljev održao lep govor o jugoslovensko-bugarskom bratstvu, predavši starešini Sokolskog društva Sarajevo-Matica bratu Starčeviću buket cveća. Nakon što je zatim otvirana bugarska himna, na pozdrave brata Vasiljeva odgovorio je lepim i veoma toplim rečima brat dr. Bogdan Vidović. Posle toga sledilo je još nekoliko veoma lepih tačaka ženskog naraštaja, članova, članica, te članica ruskog Sokola, a na koncu su bugarski Junaci izveli nekoliko bugarskih narodnih igara.

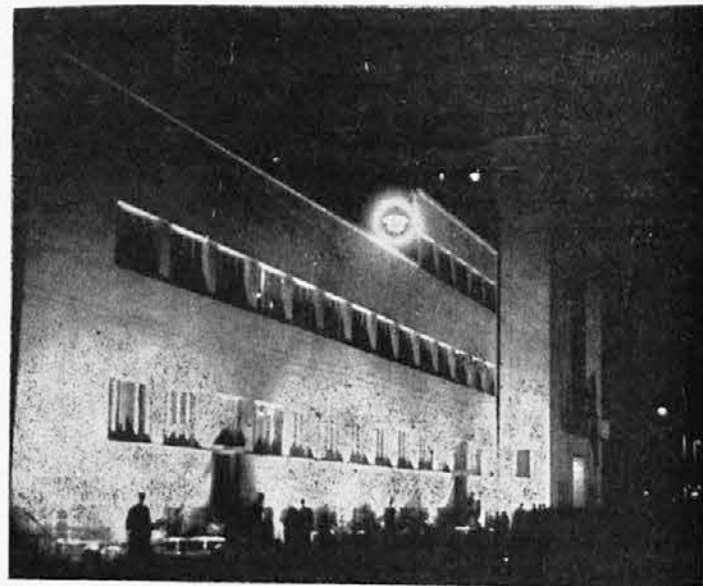
Akademija je uspela u svakom pogledu. Sem ženskog naraštaja, koji je nastupio na švedskim klupama, ni jedna kategorija nije nastupila na spravama.

Ovom akademijom bile su završene svečanosti otvaranja novog Sokolskog doma u Sarajevu.

Sokolska izložba u Sarajevu

U okviru svečanosti otvorenja Sokolskog doma u Sarajevu priređena je i lepa sokolska izložba. Izložbu su aranžirali sestra Rada Vasiljević i prof. brat Vojislav

Sokolski dom u Sarajevu u noći

Hadži-Damjanović. Predmeti za izložbu dobiveni su od Zem. muzeja, Prosviete i Sokola iz Sarajeva i unutrašnjosti i privatnika.

Poseban deo izložbe, desno od ulaza, posvećen je uspomeni Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Oko velike slike Kralja Mučenika nalazi se trnov venac sa jugoslovenskom trobojkom, a ispod na stolu prva baklja koju su Sokoli odneli na Oplenac. Također su tu i razne novine, knjige i časopisi, uspomene na tra-gični 9 oktobar, kao i proklamacija 1 decembra 1918 g. i t. d.

Pažnju posetilaca naročito su skretale uspomene na Gavrilu Principa, njegove drugove i ostale heroje, mučenike za na-rodno oslobođenje i ujedinjenje. Tu je i njegovo odelo u kome je tamnovao u Terezini, jedan sivi kratki kaput, crne vu-nene hlače i pamučna podkošulja. Pod ovim nalazi se sokolsko vežlačko odelo Miška Jovanovića, dugogodišnjeg tuzlan-skog Sokola koga su Austrijanci ubili u Sarajevu. Izložena je ruža i zemlja sa Principova groba u Terezini. Također su tu i slike o sarajevskom atentatu, hapše-nju Principa i drugo, fotografije austrij-ske inkvizicije u Sarajevu i o strahovitom teroriz austrijskih vlasti nad našim narodom. Izložena je također i slika Samuela Tomašića tvorca slovenske himne »Hej Sloveni!«

Ruski Sokoli također su ispunili jedan deo izložbe. Pored ostalog oni su izložili kopiju katedrale Batum na Kavkazu u bi-

zantijskom stilu, jedan lep rad od Lisen-ka. Zatim, fotografije ruskih Sokola iz svih krajeva: Bugarske, Litve, Francuske, Čehoslovačke, Kine itd. Među fotografi-jama naročito padaju u oči dve komemo-rativne sednice ruskih Sokola u Tandžinu (Kina), nakon pogibije Viteškoga Kralja. Izložba je ostavila na svakog posetioca najlepši utisak.

Veče bugarskih narodnih igara

Dne 8 o. m. bugarski Junaci, koji su došli na otvorenje Sokolskog doma u Sa-rajevu, priredili su u svečanoj dvorani do-ma vanredno uspelo veče bugarskih narod-nih igara.

Na ovoj priredbi, koja je bila odlično posećena, bugarski Junaci izveli su neko-liko narodnih idila, pesama na kavalu (du-duku), koje je izvodio brat Stanil Peja-kov, te bugarskih narodnih kola.

Naročito su oduševile narodne pesme, koje je pevala sestra Atanaska Todorova uz pratnju na kavalu brata Stanila Peja-kova. Zatim je izveden narodni balet, van-redno živ i temperamentna bugarska na-rodna kola i narodna igra »Na prelus«. Izvedbu pratio je na harmonici brat Ve-sko Mihajlov.

Koreografija i režija, koju je vodila na-čelnica društva Junak u Sofiji, profeso-rica sestra Ruska Koleva, bila je vrlo do-bra.

Poseta g. dra Vaclava Girsu, opunomoćenog ministra Čehoslovačke Republike u Beogradu, Savezu SKJ

Dne 13 o. m., od 11 i po do 12 časova pre podne opunomoćeni ministar Čehoslovačke Republike u Beogradu, g. dr. Girsu, učinio je zvaničnu posetu u-pravi Saveza Sokola Kraljevine Jugo-slavije.

U pretresničkoj dvorani Sokolskog saveza g. dr. Girsu dočekali su zame-nici saveznog starešine braća: E. Gangl, Đura Paunković i Milivoje Smiljanić sa članovima izvršnog odbora Saveza.

Posle izmenjenih pozdrava, ministar g. dr. Girsu rekao je da dolazi po na-logu predsednika Čehoslovačke Repu-blike, g. dr. Beneša, da u ime njegovo-kao i u ime celog čehoslovačkog na-roda zahvali jugoslovenskom Sokolstvu na saučešću prilikom velikog gubitka, koji je snašao čehoslovačku državu i narod smrću Predsednika-Oslobodioca T. G. Masarika.

G. dr. Girsu zahvalio je upravi Sa-veza Sokola Kraljevine Jugoslavije na odaslatoj delegaciji u Prag koja je pri-sustvovala pogrebu pok. Masarika. Isto tako zahvalio je i celom jugoslovenskom Sokolstvu na saučešću i priređivanju dostojanstvenih komemorativnih akade-mija, kako u Beogradu tako i u celoj zemlji.

G. dr. Girsu odgovorio je prvi zame-nik starešine Saveza SKJ brat E. Gangl, koji je rekao, da je jugoslovensko So-kolstvo na taj način dalo samo vidnog izraza svojim osećanjima poštovanja i divljenja prema velikoj ličnosti T. G. Masarika. Ujedno je brat Gangl izjavio da je jugoslovensko Sokolstvo tesno vezano uz čehoslovačko Sokolstvo još od prvog postanka Sokolstva, od 1863 godine, da su ti srdačni i intimni od-nosi bili uvek isti pre oslobođenja i stvaranja naših slobodnih današnjih dr-

žava i da će ti odnosi i dalje, kao i do-sada, ostati uvek intimni i bratski na korist naših dvaju bratskih naroda i država. Brat Gangl ujedno je zahvalio na visokoj pažnji koju je preko g. dr. Girsu učinio jugoslovenskom Sokolstvu predsednik Čehoslovačke Republike g. dr. E. Beneš.

Posle toga, u nevezanom razgovoru, izmenjene su misli o idućem sveso-kolskom sletu u Pragu, o prilikama u jugoslovenskom i čehoslovačkom So-kolstvu i u našim bratskim zemljama.

Zamenici starešine Saveza SKJ kod ministra prosvete g. Magaraševića

U ponedeljak dne 15. o. m., od 6 i po do 7 časova uveče, zamenici starešine Saveza SKJ braća E. Gangl i Mi-livoje Smiljanić učinili su posetu mi-nistru prosvete g. Dimitriju Magaraševiću.

Za vreme ove zvanične posete, učinje-ne u ime uprave Saveza Sokola Kralje-vine Jugoslavije, brat Gangl i brat Smiljanić upoznali su g. ministra sa radom Saveza Sokola Kraljevine Jugo-slavije, naročito sa prosvetnim radom jugoslovenskog Sokolstva, o Sokolskoj Petrovoj petoletnici, o sokolskom ra-du po selima, kao i o potrebi da se prosvetnim radnicima, koji su Sokoli, omogućiti da se nesmetano i u punoj meri posvete sokolskom radu. Ujedno su zamenici starešine Saveza SKJ upoznali g. ministra i sa teškoćama na koje su mnogi sokolski radnici nailazili pri ovome radu.

Ministar g. Magarašević obećao je svoju punu predusretljivost i moralnu pomoć našem Sokolstvu kao i gotovost, da u buduće državne školske zgrade što više zadovolje potrebe sokolskog rada.

Propagandno radio-predavanje ministra fizičkog vaspitanja naroda brata dra Vjekoslava Miletića o gimnastici i sportu u službi domovine

Ministar dr. Miletić o Tiršu i Sokolstvu

Ministar fizičkog vaspitanja naroda, brat dr. Vjekoslav Miletić, održao je u četvrtak dne 18. o. m., u 19.30 časova, preko beogradske radio-stanice propagandno predavanje o gimnastici i sportu u službi domovine.

Obraćajući se radio-slušaoциma, ministar brat dr. Miletić rekao je u ovome predavanju, koje donosimo u celini, sledeće:

— Vama je poznata uloga gimnastike i sporta kod antičkih Grka. Vi se sećate antičke olimpijske igre, gimnazije i palestare maratonskog trkača koji je najavio pobeđu i umro, sećate se divnih skulptura, koje su grčki umetnici stvorili oduševljeni estetikom divnih olimpijskih pobednika.

Ministar brat dr. Vjekoslav Miletić

Doba grčke telesne kulture je svetlo doba u istoriji jedne nacije, svetlo doba, koje sa divljenjem proučavamo još posle 2500 godina. U grčko doba bila je i atletika i gimnastika važan činilac vaspitanja. U svojim gimnazijama Grci su na jedan vrlo harmoničan način vodili računa o moralnom i telesnom vaspitanju, pa su zato postigli i moć države i procvat kulture. Gimnastika i atletika su kod Grka u službi države. Zakonodavci, među kojima su najpoznatiji Likurg i Solon, znali su telesnom vaspitanju dati pravac, koji je iz sporta stvorio kulturni pokret, koji je značio unapređenje pojedinaca i unapređenje političke zajednice — države.

Poznato je, da su posle p.pasti grčke države prošli vekovi, u kojima je društvo zaboravilo da vodi računa o telesnom vaspitanju. To je bio srednji vek, a to je bio i novi vek. Humanizam nas je potsetio na etičke i telesno-vaspitne vrednosti antike, ali osim uvođenja klasičnih jezika i klasične literature, gimnazije prošlih stoleća nisu bile vaspitni činilac, već izvor nauke. Cilj škole, koju su naši dedovi pohađali, bio je samo jedan: posredovanje nauke. Mi, koji smo pre dvadeset ili trideset godina pohađali gimnazije, učili smo istoriju grčkog olimpizma, učili smo, da prevodimo «Mens sana in corpore sano», ali o sprovođenju te ideje u život niko nije vodio računa. Cilj srednje škole bio je postignut ako je mladić na maturi pokazao odgovarajuće znanje, ali ako ga je dugogodišnje sedenje u prašnim i mračnim sobama fizički iscrpilo, ako je obamrla vitalnost njegovih mišića, ako je ličio na bolesnika a ne na mladića, u cvetu svoje snage — o svemu tome niko nije vodio računa.

U to doba pojavio se i u našoj zemlji jedan nov pokret, sportski pokret. Ovaj pokret osvojio je najpre studentske krugove, a postepeno se počeo širiti i u narodu.

Šta je to sportski pokret, šta podrazumevamo pod ideologijom sporta? Odgovoriti kratko: prvo, ljubav za prirodom. Ko je nekoliko godina živeo u gradskim zidinama, taj je zaželeo slobodu božje prirode, zaželeo je sunce i more, zaželeo je da se popne na brdo ili da uzme pušku pa da ide u lov. Ko dugo nije fizički radio, taj je odjednom osetio kako je lepo provetriti pluća u sportskoj igri, kako je ugodno sedeti u čamcu i veslati, kako je lep fizički rad u sportu, kako je lepo izložiti

svoje telo toplim zracima sunca, kako je lepo plivati, igrati tenis, nogomet...

Sport je razonoda u božjoj prirodi. Sport je fizička delatnost, koja je svakom zdravom čovečijem organizmu potrebna. Pravilan sport je telesno vaspitanje, a telesno vaspitanje samo je dopuna ili jedan deo opšteg vaspitanja. Potrebno je, da omladina prvo čeliči duh, da bude moralno jaka i etički savršena, ali je također potrebno da je omladina zdrava i snažna, otporna i fizički razvijena. Ovakvo gledanje na sport pridobilo je sve više i više prijatelja telesne kulture.

Prvi, koji je nas Slovene potsetio na potrebu da opći vaspitni sistem dopunimo telesnim odgojem, bio je Tirš, koji je udario temelje Sokolstvu. Svojim radom praktičnim i nacionalnim on je dao poleta hiljadama Jugoslovena za nov telesno-kulturni pokret. Posmatrajući stanje telesnog vaspitanja u našoj zemlji, možemo ponosno utvrditi, da je privatna inicijativa sa velikim razumevanjem prihvatila sportsko-gimnastički pokret. Stotine sokolskih domova od Triglava do Devdelije, stotine sportskih vežbališta i planinarskih domova, plivačkih bazena i omladinskih igrališta, sve je to samo simbol našeg razumevanja i oduševljenja za unapređenje fizičkih vrhova našeg naroda! Sve je to dokaz, da mi nismo samo nacija koja je nekada bila moralno i fizički jaka, koja je u borbi za nacionalnom slobodom slomila snažne neprijatelje, već je ujedno i dokaz, da se že limo koristiti svim pozitivnim rezultatima civilizacije i kulture.

Blaženopamćni Viteški Kralj Aleksandar I, naš veliki vođa, bio je prvi koji je naglasio potrebu, da telesno vaspitanje bude deo općeg državnog vaspitanja. U tome cilju osnovao je Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda. Kao što je neophodno potrebno da Ministarstvo prosvete vodi računa o prosvetnom unapređenju našeg naroda, tako je isto neophodno potrebno da postoji i Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda koje ima da vodi računa o zdravlju i telesnom vaspitanju mladih generacija. Semo ovakav paralelni rad omogućava harmoničan odgoj državljana!

No ne postojimo mi ni zbog sporta ni zbog Sokolstva, ni zbog planinarstva ili ostalih sportskih udruženja — mada svaku korisnu telesno vaspitnu delatnost potpomažemo i unapređujemo — nije naš cilj da organiziramo sportske utakmice ili da produciramo rekorde: Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda postoji zbog naroda, zbog milijunskih masa jugoslovske omladine, kojoj treba omogućiti gašenje gimnastike i sporta.

Mi svi koji smo imali sreću da smo u mladim godinama pohađali sokolane, koji smo imali sreću te smo gajili bilo sportove na vodi ili druge grane telesnog vaspitanja, znamo najbolje da cenimo moralnu i higijensku vrednost ove delatnosti. Sokolana je škola discipline, škola drugarstva mesto gde se omladina bori protiv slabosti i lenosti, za plemenitu ambicioznost. Sport je borba koja vodi viteštvu i savladivanju poteškoća. Mladići koji su imali prilike da se bore bilo s vetrom kada su na moru razapeli jedra svojih jadrilica, ili da se bore na veslačkim regatama, mladići koji okušavaju svoju smelost u smučarskim skokovima ili u bokerskoj borbi, — postali su iskusniji, smeliji i borbeniji. Zato je sport neka škola muškosti, mada nam se čini da je sve to samo razonoda. Ali, i razonodu u sportu pozdravljamo. Nama je drago ako možemo ustanoviti da sportska omladina više voli veslanje i plivanje, nogomet i planinarstvo nego kafanu i gostionice. A kako su Sokolstvo i sport najbolji način da se omladina otme uticaju ulice, to ove pokrete potpomažemo i opetovano pozdravljamo.

Čovek koji gradi kuću, hotel, crkvu ili palatu prvo učini plan i model. Arhitekta ima pred sobom jasnu sliku onoga što hoće, a model je očigledna izrada plana i vaspitanje pojedinca i nacije je neko formiranje, oblikovanje kod kojeg moramo imati jasnu sliku o ciljevima. Ako bi mi upitali državu koje ciljeve ima kod vaspitanja omladine, ili konkretnije, kako država kao perfonifikacija svih kulturnih, ekonomskih, i političkih nastojanja našeg naroda zamišlja ideal budućeg Jugoslovena, dobili bi odgovor: omladina koju formira

naša država, neka bude što više upućena u elemente nauke, neka poznaje našu nacionalnu istoriju, neka voli Kralja i Otadžbinu, neka bude verna i karakterni, etički savršena, fizički zdrava, otporna, hrabra i t. d. U mladoj generaciji koju formiramo neka se vide jednoč tragovi naših nastojanja u kulturnom i telesnom vaspitnom pogledu. Ako je ovakva omladina naš ideal, onda znači da mora i država voditi računa o telesnom vaspitanju omladine.

Reći ćete, zar nije dovoljno što imamo lepo razvijeno Sokolstvo, što imamo najrazličitije sportske organizacije?

Ovde moram da objasnim: u svim organizacijama privatne inicijative, u sokolskim, sportskim, skautskim, streljačkim, planinarskim i drugim začlanjeno je u svega 6% jugoslovske omladine. Svakome mora biti jasno, da državnim vaspitnim ciljevima nije dovoljno ako vežba samo 6% jugoslovske omladine a da 94% ne potpada pod uticaj telesnog vaspitne delatnosti! Država želi da vodi računa o svima!

Prema tome je zadatak koji ima Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda veoma velik i opširan. Zasad su intencije Kraljevske vlade da se vrši smišljena propaganda za telesno vaspitanje, te da se u granicama mogućnosti potpomaže razvitak viteških organizacija privatne inicijative.

Naš organizovani sport još je mlad. Povremeno pojavljuju se u sportu još idejne krize, ali sam uveren da će uz pomoć poštovanih sportskih vođa privatne inicijative uspeti, da i u sportu pobedi ideja aktivne saradnje širokih masa, da se sport proširi i na sela, te da ideja amaterstva pobedi definitivno. Moja je želja da se privatna telesna vaspitna delatnost što više širi. Kako su velike utakmice najbolja propaganda za sport, a kako i ugled naše

zemlje traži da na internacionalnim utakmicama pokažemo što bolje rezultate, to će uložiti svoj trud i za unapređenje kvalitativnog sporta. Prvenstvenu pažnju ću svakako poklanjati razmahu telesnog vaspitanja u narod. Jedan od bitnih zadataka područnog mi Ministarstva je sprovođenje Zakona o obaveznom telesnom vaspitanju. Ovaj zakon je nama potreban, jer predviđa obavezno telesno vaspitanje sve muške omladine, koja je svršila osnovnu školu. Program ovog zakona je toliko opširan, da se ne može sprovesti na brzinu. Poznavajući prilike u našoj zemlji, ja znam da ima pre svega materijalnih poteškoća oko sprovođenja ovoga zakona. Nemamo još dovoljno ni nastavnika ni vežbališta, pa će se zbog toga ovaj zakon sprovođati postepeno. Ja sam uveren, da će svaka opština razumeti potrebu vaspitanja i da nismo više daleko od doba kada će biti opština koje još ne rade na obaveznom telesnom vaspitanju sve manje i manje. Mnoge su općine već lepo počele radom na prazničnim tečajevima mnoge su općine stvorile i vežbališta. Ne ka ovi svetli primeri, kojih ima u svim novinama mnogo, oduševi i druge za rad na telesnom vaspitanju koji znači službu domovini. Na kormilo naših općina u javni život ulaze sve mladi i mladi ljudi koji imaju puno razumevanja za vrednost našeg pokreta, i to opravdava radu, da je došlo vreme pobeđe naših telesno vaspitnih ideja!

Kao ministar fizičkog vaspitanja naroda ja vam od srca blagodaram na dosadanjem radu, ali vas ujedno pozivam da u buduću budete još agilniji, kako bi zajedničkim nastojanjima državne i privatne inicijative i mi sportiste doprineli sve što možemo za bolju budućnost naše omladine.

Poseta brata Gangla i brata Stajića Sokolskoj župi Tuzla

Dne 8. o. m. stigli su u Tuzlu i zamjenik starešine Saveza SKJ brat Engelbert Gangl i član uprave Saveza brat Staja Stajić. Na satnici su ih dočekali starešinstvo župe sa članovima župske uprave i članovima uprave Sokolskih društava Tuzla, Kreka i Bukinje. Sutradan gosti su razgledali do podne Tuzlu i okolinu, a posle podne su obišli i izvršili smotru članstva društava Tuzla, Kreka i Bukinje. Uveče je održana sednica uprave župe, na kojoj su referenti podneli svoje izve-

štaje i upoznali pretstavnike bratskog Saveza sa radom i prilikama pđ kojima rade. Posle sednice priređena je večera u Sokolskom domu u Tuzli.

10. o. m. po podne brat Gangl i brat Stajić napustili su Tuzlu i otputovali da obišu društva Lukavac, Gračanicu i Doboj.

Na svima ovim obilascima brat Gangl je održao prigodne govore članstvu, koji su ostavili dubok utisak. Brat Gangl i brat Stajić bili su svuda srdačno dočekani i bratski pozdravljeni.

Sa posete brata Gangla i brata Stajića Sok. župi Tuzla

Upustvo za proslavu 1 decembra

Starešinstvo Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije izdaje za proslavu Prvog decembra u ovoj godini ova uputstva:

Cela proslava imaće tri dela, i to svečanu sednicu pre podne, popularnu akademiju po podne za sokolsku decu, naraštaj i roditelje sokolskog podmlatka, a uveče svečanu akademiju sa tehničkim i prosvetnim programom. Svaka od ovih priredaba priređuje se u obimu koji je moguć za dotično društvo i prema prilikama u mestu. Za dobar uspeh ovih priredaba postaraće se uprave svih jedinica i uložice najveće napore da se sve u napred predvidi i tačno izvede.

Na sva tri dela proslave obavezno je da bude prisutno celokupno članstvo društva ili čete. Uprave će za ovo ustanoviti kontroli kako smatraju da je najzgodnije (upisom u svečanu knjigu koja bi se za taj dan ustanovila, ili postrojenjem svih kategorija pred upravom, ili prozivkom pred načelstvom, ili kako se odluči, tek da nađe način da se izbegne činjenica da toga dana nema u sokolani ni četvrtina naših pripadnika).

I. Svečana sednica

Svečana sednica održaće se u svima mestima gde postoji sokolska jedinica, i to

posle službe božje. Ova sednica ne bi trebala da bude u trenutku kada će predstavnik građanske vlasti vršiti primanje radi čestitanja. O ovome se uprave društava i četa imaju unapred sporazumeti i pronaći slobodno vreme do podne. Samo usled većih prepreka sednica bi mogla biti održana i posle podne.

U mestima gde ima više društava prepušta se upravama da same ocene hoće li držati zajedničku sednicu ili svako društvo za sebe. Sporazumnu odluku doneće na zajedničkoj konferenciji. Ako bi bila zajednička sednica, na njoj bi predsedavao starešina najstarijega društva, odnosno starešina župe ako se proslava vrši u sedištu župe. Starešine ostalih društava imali bi svaki prema prilikama i ličnim mogućnostima izvesnu dužnost na toj sednici, kako bi pred građanstvom bila jasno izražena jedinstvenost proslave celokupnog sokolstva u tome mestu.

Za svečanu sednicu valja izabrati po mogućstvu najprostraniju i najlepšu dvoranu u mestu ako takvu nema sokolsko društvo ili četa. Bilo to u sokolani ili drugde, salu treba ukrasiti velikom jugoslovenskom zastavom, skladno nameštenom u pročelju na zidu. Ostali zidovi morali bi biti ukrašeni manjim zastavicama, cvećem

i čilimovima, prigodnim geslima i slikama. Oko slike i napisa na zidovima neka se izviju venci od zelenila ili cveća, što se sve ima poveriti na izvršenje jednom naročito odboru sestara.

Uprava župe, društva ili čete sedi za stolom na jednom uzvišenijem podijumu koji je prekriven prostirkama a sto čohom ili čilimima. Iznad uprave na zidu postaviti uglednu sliku Nj. V. Kralja Petra II (po mogućstvu u sokolskoj odori).

Ako jedinica ima svoju zastavu, nju će desno ispred stola u koso držati zastavnik, a pored njega stajaće po jedan Sokol sa isukanom sabljom u belim rukavicama. Ako bi postojala i naraštajska zastava, ona bi se stavila na suprotnu stranu po istom načinu.

Na ulazu u određenu dvoranu postaviće se desno i levo red članova u odori ili narodnoj nošnji, dok bi između njih sokolski redari dočekivali građanstvo i vodili na određena mesta. Redari bi se pobrinuli da za sve vreme trajanja svečanosti u dvorani vlada uzoran red, kao i o tome da budu pozdravljeni pojedini stavovi iz čitanih ili govorenih predavanja. Zato treba naročitu pažnju posvetiti izboru redara za ovu priliku, koji će tačno znati kad je čemu momenat.

Glazbu (hor ili orkestar) treba smestiti ispred pozornice, odnosno u desnom ili levom kutu, tako da se ne kvari simetrija predviđenog položaja. Najbolje je da se smesti na balkonu ako ga ima u sali.

Ako materijalna sredstva dozvoljavaju, neka se za proslavu štampaju programi kao pozivi za sva tri dela proslave, i to u lepjoj i ukusnoj opremi, što bi blagovremeno u napred bilo dostavljeno građanstvu.

Za sednicu propisan je ovaj

Dnevni red:

- 1) Sokolski pozdrav (hor ili orkestar)
- 2) Otvaranje sednice (reč starešine) i državna himna
- 3) Pozdrav državnoj zastavi
- 4) Pesma narodnom jedinstvu, recituje član
- 5) Poslanica Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije
- 6) »Jugoslavija« od br. Sv. Paščana, peva hor
- 7) Predavanje o značaju Prvog decembra (traje do 12 min. govori prosv.)
- 8) Polaganje sokolskog zaveta novih članova
- 9) »Oj, Sloveni«, hor ili orkestar, zajedno sa svima prisutnima
- 10) Zaključenje sednice.

Pozdravna reč br. starešine pri otvaranju trajala bi najviše pet minuta, da bi ostali program također dobio svoje vreme, te da cela sednica prođe najsvečanije u kratkom trajanju.

Poslanicu Saveza treba čitati smišljenim naglaskom njenih stavova, na način kako se drže svečani govori. Onaj koji čita ima se unapred upoznat sa sadržinom iste.

Za recitovanje valja izabrati braću ili sestre, kojima će to najbolje uspeti po njihovom daru za čisto izgovaranje.

Pesma »Jugoslavija« od br. Sv. Paščana oštampana je u »Sokolskoj prosveti« iz 1934 godine (br. 1 str. 34—35).

Od propisanog programa, koji treba da traje najviše 45 minuta, ako je ikako moguće, ne treba otpustiti. U društvima (četama) koja imaju naročito uvežbani hor ili orkestar, mogu se uvrstiti u program i druge, veće kompozicije ozbiljnog i rodoljubivog sadržaja.

II. Dečja — naraštajska akademija

Akademija ili selo treba da se održi po mogućstvu po podne u istoj dvorani gde je pre podne držana sednica, a gde ostaje isti ukras.

Iz ženskog stručnog odbora Saveza SKJ

Dne 4 i 5 o. m. održana je pod predsedništvom načelnice sestre Elze Skalarjeve sednica ženskog stručnog odbora Saveza SKJ, na kojoj je zaključeno sledeće:

- 1) Raspisani tečaj za vežbačice višeg odeljenja, koji se trebao održati od 15 do 20 novembra, otkazuje se.
- 2) Od 10 do 19 decembra o. g. održavaće se savezni tečaj za vežbačice višeg odeljenja.

Na tečaj će se primiti iz svake župe po jedna sestra, i to onim redom kojim ih bude župa prijavila. Ukoliko nekoje župe ne pošalju nikoga, primiće se iz ostalih župa veći broj.

Na tečaj će se primiti isključivo dobre vežbačice višega odeljenja koje savladaju veći deo osnovaka iz V stupnja po knjizi »Vežbe na spravama« (prevod s. Skalar). Prijavu mora da pošalje načelnica župe, odnosno društva.

Prijave za tečaj primaće se do 27 novembra o. g. Prijavi treba priložiti lekarsko uverenje. Primljena tečajka ima se prijaviti 19 decembra o. g. od 20 do 21 čas, u kancelariji načelnice Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, Prestolonaslednikov trg br. 34. Vodstvo tečaja vratiće kući svaku sestru koja ne dođe na vreme.

Stan i hrana biće o trošku Saveza, put plaća župa, društvo, odnosno pojedinca. Prijave treba poslati na vreme kako bi se

Ulaznice moraju biti ustanovljene po minimalnoj ceni, dok siromašnija deca i naraštaj treba da budu besplatno uvedena na priredbu.

Ovoj akademiji ili selu morala bi prisustvovati cela uprava društva (čete) i to u sokolskim odorama ako ih ima, a pored toga da sprovede propagandu da tu prisustvuju roditelji dece i naraštaja.

Dužnosti redara i razvodnika gostiju treba da vrše sami naraštajci po uputstvima vode naraštaja ili dece. I ostale moguće dužnosti poveriti naraštajcima u interesu njihovoga vaspitanja za samoradnju i u takvim prilikama. Za vreme izvođenja programa stvoriti mogućnost održavanja potpune tišine u dvorani, da bi se i ovoj priredbi dao pun značaj ozbiljnosti, što bi uticalo na samu decu i na njihove roditelje.

Program

Program ove akademije (sela) ne može se tačno propisati za sve jedinice, ali bi on od prilike imao biti ovakav.

- 1) Sokolski pozdrav, izvodi dečji hor.
- 2) Govor o Prvom decembru (reč starešine, prosvetara ili načelnika).
- 3) Državna himna, izvodi dečji hor.
- 4) Pesma Nj. V. Kralju Petru II, recituje dete ili naraštajac.
- 5) Vežbe.
- 6) Vežbe muške i ženske dece.
- 8) Dečje igre.
- 9) *** izvode deca (ili naraštaj)
- 10) *** izbor po nahodenju
- 11) Jedna patriotska pesma, izvodi dečji ili naraštajski hor.
- 12) Solo pevanje ili sviranje, dete ili naraštajac.
- 13) Jedan kratak dijalog.
- 14) »Oj, Sloveni«, dečji hor.

Cela priredba ne bi smela trajati više od 1—1½ sata.

III. Svečana akademija

Svečana akademija se priređuje u veće sa naročito odabranim programom sokolskih vežbi, sokolskih pesama, prigodnog predavanja, solo pevanja i sviranja, i ostalog odabranog nacionalnog programa.

Svečana akademija trebala bi također da bude obavezna za sve jedinice, i na njoj treba da se prikaže telesna i duhovna snaga Sokolstva u potpunosti. Sve što se izvođi treba da bude precizno prikazano.

Stavlja se u dužnost starešinama i prosvetarima sokolskih jedinica da na ovim akademijama održe prigodna predavanja o značaju sokolskog rada na unapređivanju duhovnog i materijalnog blagostanja našega naroda. Ukoliko oni sami ne bi držali ovo predavanje neka se postaraju da to učini neki član uprave ili ma koji član jedinice koji bi za to imao naročite spremljene sposobnosti. Predavanje ne treba da bude ni dugačko ni zamorno nabiranjem mnogobrojnih fakata, već popularno i oduševljeno sa jasno naglašenim nekim činjenicama. Ni u kom slučaju pak ne bi smelo da traje duže od 10—15 minuta.

Ukoliko ne bi bile pre podne prilikom svečane sednice podeljene značke novim članovima, ili diplome za utakmice, ili tome slično, neka bi se to učinilo na ovoj večernjoj svečanoj akademiji.

—:—

Sve ove sokolske priredbe treba da budu na dostojnoj visini. Prisutno građanstvo treba da stekne uverenje o velikom poštovanju Sokola za unapređenje narodnog dobra. Svojim primerom u otpravljanju naloženih dužnosti za taj dan imaju da prednjače braća i sestre članici sokolskih jedinica. Zdravo!

SAVEZ SOKOLA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DOPISE I IZVEŠTAJE ZA ŽENSKI S. O. SLATI ODVOJENO

Moje se bratska načelnikstva, da sve izveštaje, dopise i odgovore na okružnice i traženja, a koja se tiču članica odnosno zasecaju u žensko pitanje, šalju odvojeno na posebnom papiru.

TAKMIČARSKE LISTE ČLANICA I NARAŠTAJA

Takmičarske liste članica i ženskog naraštaja sa društvenog takmičenja za godinu 1937 treba odmah poslati Ženskom stručnom odboru Saveza SKJ

DIPLOME ZA OBAVEZNA DRUŠTVENA I ŽUPSKA TAKMIČENJA ZA ČLANICE I ŽENSKI NARAŠTAJ

Na upite mnogih župa, kako da se postupi pri izdavanju diploma za obavezne društvene i župske utakmice za članice i ženski naraštaj, izveštavamo, da se kod uspeha od 75% podeli male diplome, a kod uspeha postignutog na tim utakmicama od 90% velike diplome.

DIPLOME SA OVOGODIŠNJIH UTAKMICA

Na upite mnogih župa, da li će se uskoro izdati nove diplome koje bi se podelile na prvi decembar o. g., izveštavamo, da nove diplome izrađuje Građevinsko-umetnički osek Saveza SKJ i da iste neće biti gotove tokom ove godine, zato neka se jedinice za ovu godinu posluže dosadnjim diplomama, koje se mogu dobiti kod Jugoslovenske sokolske matice u Ljubljani.

Iz naših župa

SOKOLSKO DRUŠTVO RAB

Sokolsko društvo Rab priredilo je dne 14 o. m. prvu predstavu ove sezone na lutkarskom pozorištu »Čarobna frulica« od M. Sirole. Uspeh je bio odličan, poset isto. Nastaviće se sa redovnim prikazivanjem raznih pomada na lutkarskoj pozornici za decu. — E. B.

SOKOLSKO DRUŠTVO VELENJE

V soboto 13 t. m. je vročil sreski načelnik g. dr. Hrašovec iz Slovenjgradca na svečan način dekret o pismeni pohvali visoke Uprave Kraljevskega fonda tukajšnjemu Sokolskemu društvu in starešini istega br. Antonu Kurniku, šefu računovodstva pri drž. rudniku v Velenju. Svečanosti so se udeležili zastopniki obč. uprave, drž. rudnika, školskega odbora, domačega Sokolskega društva in narodnih društev iz Velenja in okoliša. To priznanje in odlikovanje budi vzpodbuda za nadaljno uspešno delo društva in požrtvovalnega narodno-kulturnega delavca v našem okraju. Zdravo!

SOKOLSKO DRUŠTVO ZAGREB 3

Sokolsko društvo Zagreb 3 održalo je 13 o. m. drugi članski sastanak, na koji se članstvo odazvalo u velikom broju. Na tom sastanku izneli su funkcioneri društva pred članstvo čitav rad društva u ovoj godini, koji je bio velik i dobar.

Društvo je aktivno učestvovalo na svim priredbama zagrebačkog Sokolstva, naročito 6 septembra i 9 oktobra. Pored toga velik broj našeg članstva pošao je na slet u Maribor i veliku vojnu smotru prilikom završetaka manevra u Novom Mestu. U toku godine društvo je priredilo jednu akademiju, zabavu, javnu vežbu i nekoliko izleta. O tome je izvestio tajnik brat D. Ačimović.

Načelnik brat J. Rakela izvestio je o tehničkom radu. Sve kategorije marljivo vežbaju. Vežbači i vežbačice takmičili su se na svim takmičenjima sa uspehom. Naročito je dobar naraštaj, koji je ove godine zauzeo drugo mesto na župskom takmičenju. Sve kategorije nastupile su u potpunom broju na godišnjoj javnoj vežbi, a izabrani vežbači i vežbačice na akademiji za koju se i opet spremaju.

Od oteka postoje jahački i streljački. Streljački osek priredio je i dva takmičenja u gadanju, koja su pokazala da u društvu imade dobrih strelaca.

Prosvetni rad prema izveštaju brata prosvetara Lj. Delića napreduje. Mnogo je porasla knjižnica koja broji 1340 knjiga. Čitaonica je uređena i prima ukupno 20 raznih novina i časopisa. Sokolska štampa, nažalost, malo je proširena među članstvom, ali su zato kategorije naraštaja i dece pretplaćene na svoje omladinske listove. Za naraštaj održavaju se sa uspehom debate večeri.

Od oteka marljivo radi lutkarski, koji je dao već 4 uspele predstave. Pozorišni osek nastupio je jedamput. U zajednici sa načelništvom sprema se akademija.

Brat blagajnik B. Jovanović izneo je stanje društvene blagajne, koje zadovoljava, jer premda su troškovi za uzdržavanje veliki, prihodi ih pokrivaju.

Zamenik starešine brat Potočnjak izvestio je o radu putne blagajne i pripremama za slet u Prag u 1938 god.

U drugom delu sastanka održao je brat dr. Hloupek, društveni lekar, vrlo uspešno i zanimljivo predavanje o razviku prosvetnih i propagandnih filmova kod nas. Pokazalo se, da su najbolji oni filmovi koji se snimaju bez glumaca, na selu sa samim seljacima, jer ti filmovi imaju najviše uspeha i narod ih rado gleda.

Zatim nam je prikazao jedan takav film »Param, param Paučinu«, u kojemu je obraden motiv praznovjerja našeg seljaka i kulturni film »Vraždin«. Oba ova filma režirao je br. dr. Hloupek. — D. Lj.

SOKOLSKO DRUŠTVO LJUBLJANA I TABOR DVE LEPO USPELI AKADEMII OB DRUŠTVENI 30-LETNICI

Sokol I Tabor je letos proslavio tridesetletnicu obstoja z već prireditvami, od katerih moremo prištevat med najbolj uspele akademije članstva v soboto dne 13 t. m. in akademijo sokolske mladine v nedeljo 14 t. m. Da zna ceniti naša javnost vzgojno delo Sokola I v vzhodnem delu Ljubljane, je pokazala izredno velika udeležba na obeh akademijah. Velika dvorana je bila v soboto razkošno razsvetljena, na pročelju pa sta bili letnici 1907—1937.

Prve vrste so zasedli odlični predstavniki naše javnosti, predvsem predstavniki naše hlabre vojske zastopnik divizionarja general Dodic, brigadni general Popadić, poveljnik ljubljanskega vojnega okrožja polkovnik Zivanović in generalštabni polkovnik Mihajlovič z velikim številom oficirjev, francoski kozul Remerand, zastopnik SKJ br. Jeras, zastopniki sokolske župe s starostar br. dr. Pipenbacherjem in načelnikom br. Lubejem na čelu, narodna poslanca br. dr. Fux in br. Turk, prvi starosta Sokola I br. dr. Tomineš, dolgoletni starosta br. dr. Pestolnik, častni starosta Ljubljanske Sokola br. dr. Murnik in zastopniki rezervnih oficirjev, vojnih dobrovoljcev, nacionalnih društev in ljubljanskih ter okoljskih sokolskih društev.

Društveni orkestar je zaigral sokolsko koračnico, nato pa sta prinesla praporščaka na oder članski in naraštajski prapor. Starosta br. inž. Lado Bevc je zatem v lepem govoru omenil jubilej Sokola I na Taboru in njegovo poslanstvo za vzgojo mladine ter je zaključil svoj govor z vzklikom sokolskemu Kralju Petru II in sokolski ideji, pri čemer je zbrana množica priredila mlademu Kralju viharne ovacije, orkester pa je zaigral državno himno. Na članski prapor je potem s primernim nagovorom pripela sestra Mila Turkova, soproga narodnega poslanca, krasen rdeč trak z napisom »Za edinstvo naroda« in orkester je zaigral »Hej Sloveni«. V imenu staršev pa je med petjem »Pesmi sokolskih legij« pripela na naraštajski prapor trobojni trak z napisom »Le naprej brez miru« s. Cenka Volkova.

Sledil je telovadni del akademije, ki so ga otvorili naraštajniki z novo Nahlikovo telovadno skladbo »Pod prapor«. Na oder so prinesli naraštajniki najprej dve državni trobojnici, potem pa bolgarsko, českoslovaško in poljsko zastavo. Sledile se lepo izvedene vaje ki so bile zaključene z učinkovito zaključno skupino »Sokolstvo se klanja slovanski ideji«. Občinstvo je priredilo vrlim naraštajnikom burne ovacije. Zatem so bile vaje osmih natraščajnik s kiji. Vaje ki zahtevajo izredno mnogo spretnosti, so bile odlično izvedene, zato pohvala ni izostala. V okusnih belih telovadnih oblekah je petorica članov skladno opravila proste vaje, ki so izvale mnogo navdušenega odobravanja. Vrsta članov, med katerimi je bil tudi 42-letni br. Janez Porenta, je pokazala nekaj odličnih vaj na drogu. Bratje so znova dokazali, da so kos najtežjim prvinam, ki jih po navadi vidimo v mednarodnih vajah. Ko je društveni orkester zaigral venček slovanskih pesmi je šestorica članic odlično izvedla proste vaje, za njimi pa osem naraštajnikov telovadno skladno »Delo«, ki nam kaže vsakdanja opravila kmeta, obrtnika in drugih. Učinkovit zaključek te skladbe je navdušil množico, da je nagradila naraštajnike s toplim odobravanjem. Vrsti članov na bradli in članic na dvovišinski bradli sta pokazali nekaj prav posrečenih in lepo izvedenih vaj. Kakor člani tako so bile tudi članice deležne splošnega priznanja. Gotovo najlepša in najboljša točka uspele akademije pa so bile vaje naraštajnic na visoki gredi, kjer smo videli izvedbe, ki so jih bile naše sestre izvajale na berlinski olimpiadi. Naraštajnice so bile za svoje mojstrsko izvedene vaje deležne zaslužene pohvale. Telovadni del akademije so zaključili člani s prostimi vajami, ki se odlikujejo z najtežjimi prvinami (stojo na rokah, kolesa itd.). Izvedba je bila skoro brezhibna, navdušenje občinstva izredno. Lep večer je zaključila slika, ki nazorno prikazuje nastanek in razvoj Sokola Tabor I. Slika je s primerno recitacijo tolmačil br. Kutin.

Višek navdušenja je nastal v dvorani, ko sta prinesla praporščaka ob spremstvu častne vojaške straže sokolska prapora med zbrano taborsko družino. Med igranjem državne himne se je razgrnil zastor, kjer so na zadnji steni visele slike mladega Kralja Petra II, blagopokojnega Kralja Aleksandra I, ustanoviteljev Sokolstva Tyrša in Fignerja, prezidenta Masaryka in mednarodnega borca, pokojnega br. Maleja. Krasna zaključna slika je zbudila pri občinstvu viharne ovacije, ki so se končale, ko je vsa množica s spremljevanjem orkestra zapela »Pesem sokolskih legij«.

Telovadna akademija članstva in naraštaja je pokazala velik napredek Sokola I in moremo vsem bratom in sestram, vodnikom in vodnicam iskreno čestitati!

Sokolska radio-predavanja

radio-stanica

Beograd-Zagreb-Ljubljana

Sledeća sokolska radio-predavanja održavaju se:

dne 25 novembra predaje brat Ferdo Majnik o temi: »Smučarstvo u Sokolstvu« (večernje);

dne 5 decembra predaje brat Radomir Gačić o temi: »Pozno detinjstvo i telesno obrazovanje« (popodnevno);